

Núm. 40

ANY X

AVU!

TARDOR '96

REVISTA COMARCAL
DELS PORTS

Preu: 525 pts

1r. Congrés dels Ports

PASTISSERIA

CASA GORRETA

IOAQUÍN ANDRÉS

Marquesa de Fuente el Sol, 2
12300 MORELLA
TÉ. 964-160174

DES DEL 1900, L'AUTÈNTIC FLAÓ MORELLÀ

EL INMUNDO
DEL SIGLO INCULTO

NOVEMBRE 1996 - 100 PAGES

El que era inclt, ara és porra (J. Barro)

MAJOR, VENES 1 DE NOVEMBRE DE 1996

LA SALA SEGUNDA DEL TSJCV ABRE DILIGENCIAS

La revista Au! se financió con Fondos Reservados de los Mossos.

La policia separatista derivó varios millones por orden directa de Pujol, para financiar sus actividades proimperialistas a favor del anexionamiento cruel y opresivo de su comarca al oligárquico este autónomo catalán.

SANTO DOMINGO: Partícipes del conabimio judo-cristiano liberal-internacional-topo-separatista, de claras intenciones disgregatorias de la unidad de destino en lo universal de nuestra patria, la revista Au! ha malversado entre 200 y 850 millones de pesetas de los fondos reservados puestos a disposición de las fuerzas de orden público catalanas para la lucha contra el crimen organizado.

Este despilfarró injustificado e inaplicable ha generado un deterioro en nuestra seguridad ciudadana por culpa de los onzas expansionistas

de su gobierno que prefiere amenazar su popularidad a costa de la tranquilidad pública.

Estos hechos tan degradados han podido ser la luz gracias a las investigaciones de nuestra redacción y al testimonio de un arrepentido, I. T., que ha facilitado a la fiscalía toda la información que obtubo en su poder.

Por su parte, fuentes generalmente bien informadas manifestaron a este rotativo la sospecha de que otros medios están financiados con cargo a fondos reservados de la Policía Autonómica Valenciana.

Se investigan las conexiones con el cártel de Cádiz.

●La Interpol sospecha que el Centro de Estudios pudo financiarse con los beneficios derivados del tráfico de coca, en sus variedades más alucinógenas: la coca de llantona, la coca amb tomata, la coca amb sucre, y la coca-cola sense sucre.

●Los delinquentes preparaban una nueva droga, el éxtasis cultural, a base de ácido històmic, sulfuro de andrésic, boro etilògic i aspirina.

EN EL MUNDO

●Derribado por los insurgentes del FPM (Frente Patriótico Maestranza) un aparato de la CEP (Compañía Europea de Planeadores)

Portal de Sant Mateu, 2, 12300 MORELLA
Tls. (964) 160008-160125

AU!
REVISTA COMARCAL
DELS PORTS
ANY X - Número 40
TARDOR 1996

Equip Fundador :

Ramon Bel, Quico Blava, Manuel Clemente,
Joan Manuel Falcó, Bertomeu Meseguer, Ernest
Querol, Narcisa Rambla, Jesús Sangüesa, Carme
Segura, Josep Maria Zapater

Consell de Redacció:

Montxo Montfort, Julià Pastor,
Ernest Querol, Narcisa Rambla,
Jesús Sangüesa, Josep Maria
Zapater

Picatge, Correcció
Lingüística, Edició, Porta-
da i Maquetació:

Julià Pastor

Recull de notícies:

Eluis Puig i Jesús Sangüesa

Grafismes i Portada:

Montxo Montfort

Distribució i Administració:

Jesús Sangüesa i Julià Pastor

Fotografies

J. Carbó i N. Rambla

Impressió:

Jordi Dassey

AU! EDICIONS DELS PORTS

Associació Cultural dels Ports
Placet de l'Escola Pia, 4
Apartat de Correus 18
12300 MORELLA
TÉ. Fax 964-161001

Depòsit Legal B-20594-87
ISSN 1136-3797

Amb la col·laboració de la
Conselleria de Cultura,
Educació i Ciència

Subscripció anual

1996 PTA

Preu Exemplar

525 PTA

S U M A R I

S

EDITORIAL
Èxit de la XL AIE 5

MONOGRÀFIC
Celebració XL AIE 7

NOTÍCIES
De la comarca 13
De Vilafranca 14
De Morella 15
Esports 16
Ecologia 16

LA BÚSTIA 17

PUBLICACIONS
Nulla Europa sine ethica 18

U
M

A

R

I

CALAIXERA CULTURAL
Llibres 21

INÈDITS
Fragments 22

L'Assemblea ha estat el primer congrés sobre els Ports, una necessitat tan evident que, si no fos per les limitacions de la comarca, resultaria incompreensible que no haguera tingut lloc abans.

EDITORIAL

Èxit de la XL Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos

Es dies 19 i 20 d'octubre es va celebrar a Morella la quarantena edició de l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, que en aquesta ocasió es va dur a terme en territori valencià, per primera volta des que les Assemblees van néixer a Martorell l'any 1950 amb la intenció d'unir el coneixement científic, l'esperit comarcalista i l'ús de la nostra llengua. Des d'aleshores se n'han celebrat en diferents indrets de Catalunya, Andorra i el Rosselló, agrupant en un mateix fòrum els professionals universitaris i els estudiosos amateurs.

Amb aquesta múltiple intenció es van reunir unes dues-centes persones (de les quals el 40 % eren de la comarca) a les sales gòtiques de l'Ajuntament, lloc on van presentar-se quasi una vuitantena de comunicacions sobre la comarca dels Ports i les seves relacions amb les veïnes Terres de l'Ebre i el Maestrat. N'hi havia de tots els camps del saber, però, com ja és habitual, les disciplines humanístiques foren majoritàries.

HI HAURÀ UN ABANS I UN DESPRÉS DE L'ASSEMBLEA

Aquesta va ser l'afirmació que Sergi Beser, catedràtic de Literatura Espanyola a la Universitat Autònoma de Barcelona, que actuava com a president d'aquesta assemblea, va utilitzar per a resumir la importància de l'Assemblea per a la comarca, en l'acte de cloenda.

L'Assemblea ha estat el primer congrés sobre els Ports, una necessitat tan evident que, si no fos per les limitacions de la comarca, resultaria incomprendible que no haguera tingut lloc abans. De fet, la celebració de l'Assemblea ja estava demanada des de la trentasetena, organitzada a Amposta pel Museu del Montsià, ja que aquest esdeveniment permetia, per una banda, fer un primer congrés comarcal, i per l'altra, intercanviar experiències amb investigadors foranis, trencant d'aquesta manera l'aïllament, no només geogràfic, de la nostra comarca. Per tant, a més de demostrar que era possible l'organització i la celebració de l'assemblea, s'ha comprovat que, més enllà de la qualitat de cadascuna de les comunicacions, s'ha facilitat un excel·lent estat de la qüestió en les diferents matèries.

Per una altra banda, l'organització d'una trobada tan complexa com aquesta i el ressò que ha tingut en els investigadors que s'hi van aplegar ha mostrat la capacitat organitzativa del Centre d'Estudis els membres del qual han hagut de treballar de manera altruista durant molts de mesos. A més, també s'ha posat de manifest que en el camp cultural -com en tots els altres- no només és possible la col·laboració entre institucions de diferent signe polític, sinó que és necessària. Així, l'Ajuntament de Morella va oferir les seues instal·lacions i la participació de la regidoria de Cultura (de la seua titular i del personal al seu càrrec); per la seua banda, la Diputació de Castelló editarà abans de l'estiu les actes de l'Assemblea que recolliran tots els treballs presentats. Els dos màxims representants de les dues institucions van compartir la mateixa mesa en l'acte inaugural.

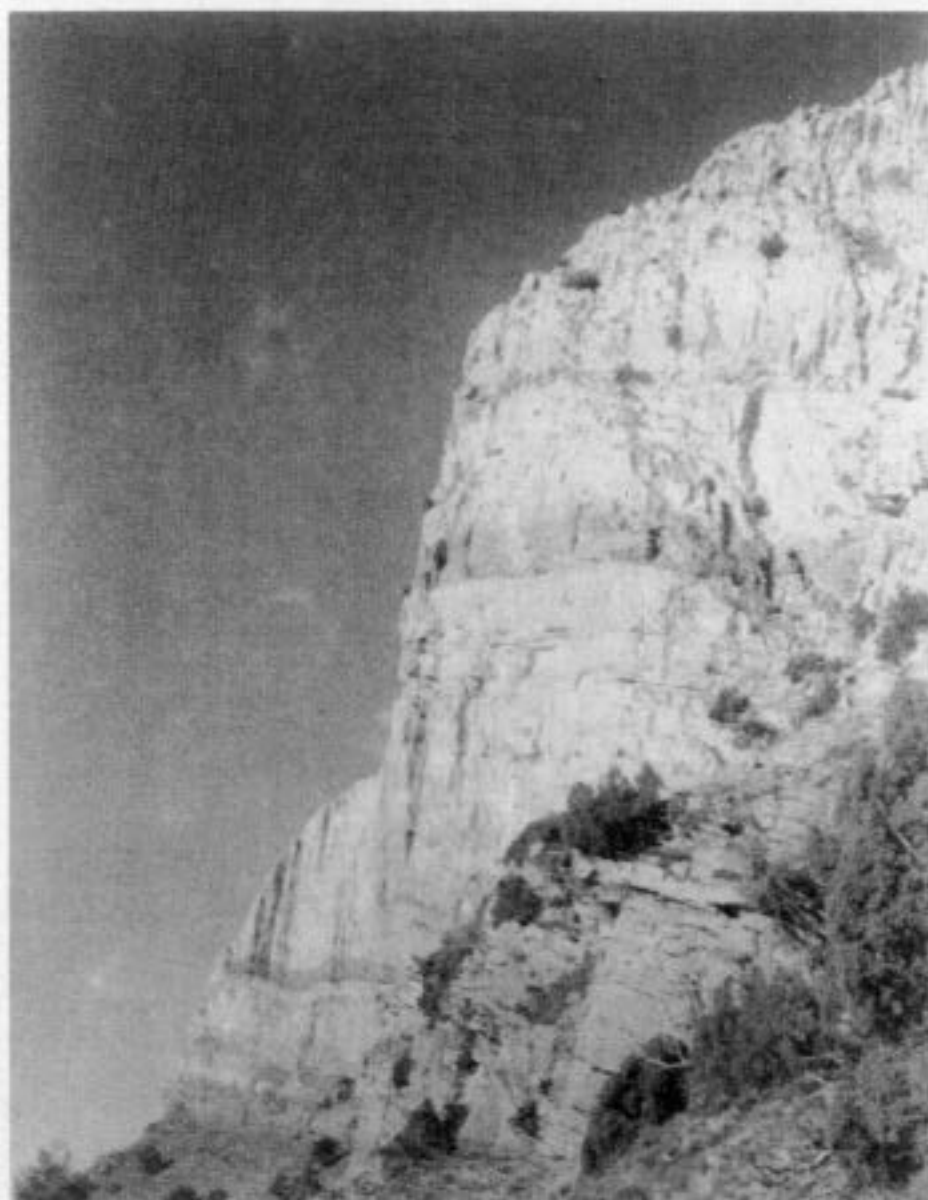
En definitiva, tothom va coincidir en la importància de l'esdeveniment i en la satisfacció per tots els aspectes esmentats: nombre de participants, nombre i qualitat dels treballs presentats, reunió de persones de fora i de dins de la comarca i col·laboració entre institucions. I, a més pels actes paral·lels que es van organitzar: un concert extraordinari d'orgue dels nostres músics, a càrrec de Ricardo Miravet, una exposició a la Llotja d'artistes de la comarca (Julio Carbó, Pilar Dolz, Paqui Fuster, Montxo Monfort, Pep Ortí i Joan Valle) i una exposició bibliogràfica. El que, al capdavant, suposa la consolidació del Centre d'Estudis dels Ports que ja prepara l'aparició per a finals d'enguany del seu organ de difusió científica **Papers dels Ports**.

Senders de Gran Recorregut
SECTOR II

**S. JOAN DE PENYAGOLOSA - ANDILLA
ANDILLA - S. JOAN DE PENYAGOLOSA**

PROVINCIA DE CASTELLO

**G.R.
7**

COORDINADORA NACIONAL DE SENDEROS DE GRAN RECORRIDO

XL Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos

(19 i 20 d'octubre de 1996)

Impuls per al Centre d'Estudis; impuls per a la Cultura dels Ports

La realització d'aquest congrés representa un esglaió més en la política del Centre d'Estudis dels Ports de dotar a la comarca de les eines culturals més bàsiques i elementals amb les que els investigadors puguem treballar rendibilitzant al màxim els esforços. Així, el 1990 el Grup d'Estudis de l'Associació Cultural dels Ports, embrió de l'actual centre, va publicar una guia bibliogràfica comarcal; a principis del 1995 va aparèixer un llibre de divulgació sobre la comarca editat per l'Abadia de Montserrat i a finals de 1996 ha tingut lloc aquest primer congrés comarcal, tot donant continuïtat a les Assemblees d'Estudiosos i aconseguint un recull d'articles d'investigació prou interessant que sortirà al carrer de cara a l'estiu, gràcies al suport de la Diputació de Castelló.

A partir d'ara el Centre emprén una nova etapa de consolidació, que es simbolitzarà físicament amb el trasllat des del vetust local actual de l'Escola Pia, a les noves instal·lacions de la Presó de la ciutat. A nivell d'investigació, la celebració de l'Assemblea ha engrescat una bona part dels investigadors a participar en projectes com l'edició del Butlletí del Centre d'Estudis, d'algunes

obres de referència i materials didàctics imprescindibles, però encara pendents, que seran realitat durant 1997 i 1998. També s'ha obert la porta a la celebració de congressos de temàtica més específica.

Malgrat aquest èxit i la impressió generalitzada d'haver donat un gran pas, hi ha alguns obstacles que cal considerar. Per una banda, les deficiències d'infraestructura que té la comarca: uns arxius riquíssims, però, generalment, sense inventariar -és a dir, inútils a efectes d'investigació- i en un lamentable estat de conservació. Per una altra part, l'escassa sensibilitat de moltes persones que viuen del turisme cultural, però que són incapaços, no ja d'ajudar a la conservació de la seva font de riquesa, sinó, simplement, de no degradar-la.

Per últim, cal esmentar l'actitud d'algunes institucions que no faciliten allò que no poden mantenir lligat a la seva corda i que, per tant, dificulten un funcionament seriós de la investigació normal a la comarca dels Ports. Caldrà veure si aquest pas tindrà la necessària continuïtat o serà una altra oportunitat perduda per la comarca, luxe que no es pot permetre en l'actual estat demogràfic i socio-econòmic. No cal dir que el Centre d'Estudis farà tots els possibles per mantenir el nivell d'aquesta tasca encetada i perquè tinga una bona i profitosa continuïtat.

MONOGRÀFIC

Treballs presentats a la XL Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos

Ponències

Estat de l'arqueologia a la comarca dels Ports	Ferran Arasa
Cap a una reconstrucció del llibre de privilegis	A. Garcia i V. Garcia
Els Ports segons el quadern de viatges de Cavanilles	Josep Monferrer
Els Ports de Morella, comarca i literatura	Lluís Meseguer
Hidrogeologia dels voltants de Morella	X. Querol i X. Segura
La funció creativa de la festa	Henri Bouché

Comunicacions

I.- Arqueologia i Història Antiga

La intervenció política de Juli Cèsar a les comarques de l'Ebre	Ramon Jàrrega
El Bronze Final - Ferro I a la comarca dels Ports	Joaquim Andrés

II.- Història i Arxivística

El poblament de muntanya a l'edat mitjana als Ports	Victòria Almuni i Al.
La Vera Creu de Morella, joell templer del castell de Miravet	Josep Alanyà
Professions i oficis a Morella segons el morabetide 1397	Josep Alanyà
El castell de Morella. Obres i enderrocs a l'Edat mitjana	Josep Alanyà
Mossén Ramon Milian Ortí, el sacerdot d'un morellà, a les terres i a la mar de l'Ebre	Lluís Millan
Fons històric de l'arxiu parroquial de Vilafranca	Pere Emric Barreda
Joan Baptista Manyà, historiògraf	Àngel Monlleó
Dos apunts d'història morellans (segle XV)	Pere Català i Joan Gala
<i>Cosas notables</i> de Morella	Joan Gala
Ares del Maestrat, uns contorns plens d'història i una mostra de l'oblidada (...)	Salvador Palau
Morella en la Colectanea paleogràfica de la Corona d'Aragó	Josefina i M ^a Dolores Mateu
Orígens del feudalisme a la comarca dels Ports	Manuel Baser
El testament del bisbe Gaspar Punter	Joan Hilari Muñoz
Monsenyor de Morella (apuntes d'una traïció)	Pere Català
Testimonis comarcals als arxius de Saragossa	Mercedes Díaz-Plaja
Documents sobre una societat de mercaders (1485-1486)	Josep M. Llobet
La primera premsa morellana a partir de set publicacions, 1909-1923	Imma Vives
La premsa de Barcelona i la defecció del general Cabrera	Carles Ripollés
Noves dades sobre argenters i brodadors a Morella (segles XIV-XVII)	Ferran Olucha
Introducció històrica al cadastre de Rústica. Estudi, georeferenciació (...)	Cèsar Làcer
Els límits entre el principat de Catalunya i el regne de València l'any 1279	Enric Moliné
Revista morellana, 1904	Jaume de Ramon V.
Descripció de la primera exposició d'art morellana	Jaume de Ramon V.
Benet XIII a Morella a través dels estudis històrics del segle XX	Jaume de Ramon V.
El setge de Morella al <i>Diario de Barcelona</i> de 1838	Jaume de Ramon M.
La batalla de Maella, les conseqüències	Jaume de Ramon M.

III.- Ciències socials

Estudi lingüístic del llibre de la confraria del Roser de Cinctorres (els Ports)	Andreu Beltran
Noves tecnologies i desenvolupament comarcal dels Ports	R. Meseguer i M.T. Adell
Anàlisi de la situació dels serveis i equipaments, públics i domèstics (...)	Joan Noguera
Quaranta anys de Colònia Forcallano-Catalana	C. Ferrer i S. Bordàs
La solidaritat als Ports	Eduard Blasco
De les roturacions de terres forestals en els Ports (...)	J. Soriano i V. Ortells
Noms, cognoms i discriminació femenina	Miquel Peñarroya
La dinàmica generada pel turisme d'interior obliga a l'ordenació (...)	D. López i H. Canos
Estructura i evolució de les explotacions agrícoles als Ports (...)	Enric Forner
El topònim Palanques	Ernest Querol
Què vol dir Morella?	Ernest Querol
Toponímia oronímica dels Ports. La designació oronímica (...)	J. Pastor i E. Querol
Origen dels pobladors de Morella i les seves aldees al segle XIV	Ventura Castellvell
La transhumància	Àlex Farnós
El paper de les comarques del nord del País Valencià en el procés d'estandarització	Miquel A. Pradilla

AUI!

REVISTA COMARCAL
DELS PORTS

CONEIX-TE! SUBSCRIU-TE!

PODRÀS LLEGIR A MÉS DE LA REVISTA LES
COL·LECCIONS D' AUI EDICIONS DELS PORTS.

Apartat de Correus 18 - 12300 Morella.

● **LLIBRES:**

- 1.- Grup d'Estudis dels Ports (1990): Guia bibliogràfica de la comarca dels Ports.
- 2.- Domi Pastor (1991): Retalls de vida.

● **QUADERNS:**

- 1, 2, 3 - Concurs Literari Vint-i-cinc d'abril, 1989, 1990, 1991.

● **DOSSIERS:**

- 1.- La independència

● **TRAÇ:**

- 1.- 1691, 1991. Independència

Ompli:

NOM

DOMICILI

POBLACIÓ (i Codi Postal)

Se subscriu a la revista comarcal dels Ports AUI pel període d'un any (quatre números, més un quadern i quasi totes les publicacions que es fan a les altres col·leccions), porrogable, si no hi ha ordre en contra, per un import de ~~4.500 pessetes~~ 12'02 €

Els demano que paguen amb càrrec al meu compte els rebuts que presentarà anualment l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports.

CAIXA O BANC

Nº DE LLIBRETA O COMPTE

CARRER

POBLACIÓ

..... d de 19

Firma,

Aquesta subscripció et done dret (sense haver d'abonar res més) a ser soci de l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports, i a poder participar d'aquesta manera en l'organització de les activitats i en l'elecció dels càrrecs de la Junta Directiva. I especialment donar suport a la línia que estem seguint.

Fes un cercle a l'opció que tries:

- Vull ser membre de l'Associació.

No vull ser membre de l'Associació.

Per les muntanyes del Maestrat amidant el meridià de l'observatori de París	Francesc Olivé
Oronímia als Ports i al Maestrat	F. Guardiola i J. Bernat
L'ecomuseu dels Ports	Joan Abella

IV.- Art i Literatura

La campaneta de les ànimes de la Llequera	Rafael Monferrer
Història i art el <i>Boletín de Amigos de Morella y su Comarca</i>	Rafael Monferrer
Literatura popular a Mont-Roig (folies). Referències a persones i llocs (...)	Josep A. Carrévalo
Estudi i proposta de restauració del tram de muralla nord-est (...)	Vera Hofbauerová
Pilar Dolz i Joan Valle, dos creadors actuals de la comarca dels Ports	Antoni Salcedo
Pere Lembrí i el mestre d'Albocàsser. Inici d'una revisió sobre la pintura (...)	R. Alcoy i F. Ruiz
Notes sobre el mural del País Valencià de Vicent Andrés Estellés (...)	Manuel Garcia

V.- Ciències Naturals i Història de la Ciència

Cura vegetal en el tractament de les mossegades d'escurçó segons Cavanilles	Rafael Monferrer
Vilafranca, poble amb major incidència de càncer gàstric de la nostra zona (...)	Rafael Monferrer
Alumnes dels Ports al Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona (1760-1843)	Jopse M ^a Massons
Plantes endèmiques de la comarca dels Ports (Comunitat Valenciana)	Ricard Pitarch
Aproximació a la vegetació de la comarca dels Ports (Comunitat Valenciana)	Ricard Pitarch
Sedimentació Paleògena a Rossell: sistemes fluvials, llacs i aiguamolls	A. Arasa i F. Colombo
Cartografia d'hàbitats inclosos a la directiva 92/43/CEE a la comarca dels Ports	A. Aguilera i J. Riera
Anàlisi fitogeogràfica i florística de la flora dels Ports i la Tinença de Benifassà	A. Aguilera i J. Riera
Aproximació a les restes de dinosaures de Morella del museu nacional (...)	J. Miguel Gasulla

VI.- Antropologia

L'ermita i la rogativa de Sant Marc de Sorita	Manuel Beser
La Jota de Morella	Julià Pastor
Els masos del nord del País Valencià. El segle XIX a Vallibona	J. Comas i C. Comas

Les aportacions de l'Assemblea

S'ha pogut constatar allò que una mica ja s'intuïa: en arqueologia, les investigacions que es fan són excel·lents, singularment les de Ferran Arasa (Univ. València) o Joaquim Andrés, però són poc nombroses, fet que contrasta amb la notable riquesa arqueològica de la comarca, encara per descobrir. En el camp historiogràfic es constata que, a les portes del segle XXI, la font principal encara és la decimonònica obra *Morella y sus aldeas* (1868) de Mn. Josep Segura i Barreda. També és simptomàtica l'absència de treballs autòctons centrats en les guerres civils del XIX i el XX, contrast que és encara més lamentable tenint en compte la importància de les carlinades i el maquis a la nostra comarca. En aquest camp, la ponència sobre el Llibre de Privilegis de la ciutat i el terme general de Morella va ser molt ben rebuda, especialment pel fet de tractar-se d'un projecte d'investigació seriós i continuat a càrrec d'Arcadi Garcia Sanz i Vicent Garcia Edo, investigadors d'història del dret de la Universitat Jaume I.

En el camp de les ciències socials s'ha observat el número baixíssim d'investigacions actuals en el camp de l'antropologia, àrea en la qual la nostra comarca té també un ric patrimoni que està demanant a crits ser estudiat. En el camp de la lingüística la situació és una mica millor, ja que hi ha mitja dotzena d'investigadors que s'hi dediquen, destacant els estudis sobre la toponímia que han aportat etimologies fins ara desconegudes. El bloc de les ciències naturals, usu-

alment un calaix de sastre en aquest tipus de reunions, va gaudir d'una gran coherència i va aplegar un bon grup de comunicacions sobre botànica i geologia. En el camp de l'art, va ser especialment celebrada la comunicació sobre pintura gòtica presentada pels especialistes Rosa Alcoy (Universitat de Barcelona) i Francesc Ruiz (MNAC).

Podeu consultar la llista dels treballs i dels autors que figura en els emmarcats de les dues pàgines.

Entitats que s'han adherit simbòlicament a la celebració de la XL ASSEMBLEA INTERCOMARCAL D'ESTUDIOSOS

Centres d'Estudis pertanyents a la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

- 1.- Centre de Documentació Ecomuseu dels Ports.
- 2.- Centre d'Estudis Seniens.
- 3.- Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs.
- 4.- Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.
- 5.- Institut d'Estudis Penedesencs.
- 6.- Institut d'Estudis Vallencs.
- 7.- Centre d'Estudis Selvatans.
- 8.- Associació Cultural Baixa Segarra.
- 9.- Centre d'Estudis Canongins Ponç de Castellví.
- 10.- Centre d'Estudis del Gaià.
- 11.- Centre d'Estudis Santfostencs "Amics de Cabanyes".

Altres Centres d'Estudis

- 12.- Societat Castellonenca de Cultura.
- 13.- Amics i Amigues de l'Ebre.
- 14.- Associació Arqueològica de Castelló "Llansol de Romani".
- 15.- Societat Catalana d'Arqueologia.
- 16.- Centre d'Estudis Històrics Internacionals (Universitat de Barcelona).
- 17.- Institut de Paleontologia M. Crusafont (Diputació de Barcelona).
- 18.- Associació d'Estudis Reusencs.
- 19.- Centre d'Estudis Sinibald de Mas, de Torredembarra.
- 20.- Centre d'Estudis del Baix Fluvià.

- 21.- Forment Cardoní.
- 22.- Associació per a l'Estudi Geològic dels Països Catalans.
- 23.- Associació del Patrimoni Artístic i cultural de Torà.
- 24.- Grup Cultural Rasquera.
- 25.- Associació d'Amics de l'Orgue de Sitges.
- 26.- Amics dels Goigs, de Barcelona.

Museus, Arxius i Biblioteques

- 27.- Museu d'Història de Catalunya.
- 28.- Museu de Geologia de Barcelona.
- 29.- Museu del Montsià
- 30.- Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

- 31.- Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners.
- 32.- Arxiu Històric Comarcal de Cervera (la Segarra).
- 33.- Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga.
- 34.- Arxiu Històric de Sitges.
- 35.- Fundació Jaume Font, Arxius escrits, gràfics i audiovisuals.
- 36.- Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus.
- 37.- Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya.
- 38.- Biblioteca Pública Arús.
- 39.- Biblioteca Joan Oliva i Milà, de Vilanova i la Geltrú.
- 40.- Serveis Culturals de Morella, de la Fundació Caixa Castelló.
- 41.- Biblioteca Pública de Vilafranca.

Altres entitats

- 42.- Institut Agrícola Català de Sant Isidre - ASAJA.
- 43.- Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.
- 44.- Fundació Mediambiental, de València.
- 45.- Escola-Taller Els Ports.
- 46.- Centre de Formació Professional de Vilafranca.
- 47.- Associació Cultural la Xalera, de Vilafranca.
- 48.- Grup Ecologista de Vilafranca.
- 49.- Ajuntament de Vilafranca.
- 50.- Mancomunitat Comarcal dels Ports.

Els artífex de l'èxit

Com comentàvem a l'editorial, l'organització d'un congrés com l'Assemblea suposa un esforç molt considerable i una entitat jove com el Centre d'Estudis dels Ports només l'ha poguda dur a terme pel treball altruista de dues persones que han estat al peu del canó durant més de mig any.

Si bé els inicis del Centre van rebre suport econòmic per part de la Fundació Els Ports-Maestrat, en la segona fase d'ajuts, sense cap explicació -la veritat és que, al capdavant, és tan simple que ens produeix vergonya aliena- se'ns va denegar l'ajut. És clar que un Centre d'Estudis no es constitueix per a funcionar durant un any, per la qual cosa, les dues persones que hi havien estat posant els fonaments per a una llarga vida van continuar treballant com si res.

Carles Ripollés ha hagut de fer un esforç considerable per poder seguir. Tanmateix, tot s'acaba, i tal com havia promès, un mes després de l'assemblea, quan ja ho havia endreçat tot, va marxar amb l'esgotament del treball i amb la recança que alguns sectors no li l'havien reconegut. Aquest és el motiu pel qual volem deixar constància escrita de la seua entrega, generositat, rigor i il·lusió que ha transmès en tots els afers en què ha treballat. La seua petjada serà indeleble en el centre i en qualsevol faena que faces, hi notes la seua organització. És per això que sovint l'hem de telefonar per a demanar-li consell o perquè ens informe on podem trobar algunes coses.

L'altra persona a què em referia és Julià Pastor de qui podria dir les mateixes coses excepte que ell continua la faena de la mateixa manera altruista i

amb els mateixos puls a la roda, amb la dificultat afegida de ser-ne només un, amb tot el que això significa. Ara ha emprés l'edició de les actes de l'assemblea i fa mans i mànigues per portar al dia tots els camps de recerca i de documentació oberts a més de complir els compromisos burocràtics.

Cal fer extensiu l'agraïment a totes les persones que d'una forma o altra van col·laborar en la celebració de l'assemblea:

Vicent Farnós, Cap del Gabinet del President de la Diputació.

Sergi Segura i Miquel Vives, muntatge dels espais i manteniment.

Lucia Blanc, Mònica Garcia, Pilar N. Sierra, Glòria Manrique i Victòria Ferrando de l'Escola-taller.

Josep Lluís Grau, policia local.

L'Assemblea a la premsa

La XL Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos ha estat un esdeveniment cultural important que ha aparegut a tretze diaris i revistes: Avui, l'Avenç, Bisgarçis, Butlletí d'Informació Municipal de Morella, Castellón Diario, Gran Penedès, Informatiu del Museu del Montsià, Levante, Mediterráneo, Notícies de Morella, El Temps. L'Assemblea també ha tingut el seu ressò a les emissores Els Ports Ràdio-SER, Ser-Maestrat, Catalunya Ràdio, Ràdio Nacional d'Espanya, Ràdio Ulldesona. Un únic esdeveniment però tractat i interpretat de diverses maneres segons els mitjans.

L'equip de redacció de la revista AU! ha recollit els retalls de premsa, ha escoltat les emissions radiofòniques... i no ha resistit la temptació de comparar-les.

Notícies o opinió?

El tractament de la notícia pels mitjans d'informació morellans ens ha sorprès i ens ha entristit. En primer lloc no deien quasi res sobre el contingut dels setanta tres treballs presentats, quan la majoria d'ells tracten sobre qüestions importants per a la nostra comarca. En segon lloc, consideren aquesta notícia de segon ordre i la presenten en les pàgines secundàries de les publicacions

esmentades i no mereix mai cap portada. En tercer lloc, ignoren l'esforç de les persones que, des de fa més d'un any, han estat treballant per l'èxit de l'esdeveniment. Finalment, ha estat rebaixat el nombre dels participants, que és, evidentment, superior al dels que han presentat treballs.

Per què aquest tipus de tractament? Quin problema causa el Centre d'Estudis dels Ports al(s) periodista(es) oficial(s) de la capital comarcal? Aturem-nos a pensar-ho.

La realitat no es percep mai de la mateixa manera i aquest fet és el que ha portat als sociòlegs a parlar de la **construcció social de la realitat**. Així, cada individu capta d'una forma particular les coses que tenen lloc al seu voltant. Hi ha hagut autors com Clément Rosset que han parlat d'allò real i el seu doble, i d'un tipus de ceguesa relacionat amb la il·lusió: la **percepció inútil** que és el fet de mirar o saber les coses i no extreure'n les conseqüències que se'n deriven. L'exemple paradigmàtic és Boubouroche que troba la seua muller al llit amb un amant i continua considerant que la seua dona li és fidel.

Si això pot passar en totes les coses quotidianes, què serà en el camp de la informació? Ningú no dubta que els periodistes dels diaris esportius tenen al

cervell els colors de la samarreta del seu equip. De la mateixa manera que els diaris d'informació general tenen els del que els financia, quasi sempre d'una filiació política determinada, quan no depenen directament d'un partit. I és quan s'ha de defensar una tesi determinada - podríem parlar de diaris de tesi - quan les notícies es confonen amb l'opinió.

Els **diaris de tesi** són els que tenen el camp abonat per a fer percepció (in)útil d'allò que no els interessa, com en el cas de la infidelitat que comentàvem.

Hi ha alguns mitjans que van posar aquest mecanisme de prevenció contra la realitat de forma molt clara. De la mateixa manera que Boubouroche no pot negar que la seua muller és al llit amb un amant, aquets mitjans d'(in)comunicació no poden dir que l'Assemblea no ha tingut lloc, però decideixen, com Boubouroche, que no els és infidel, és a dir, que no és important.

No voldríem alamar-los, però, i pensarem que són moltes persones les que pateixen aquesta patologia, no. És el mateix que passava quan les notícies de Ràdio Nacional servien per a TVE, per a l'Agència Efe i per al NODO. Ara també són polivalents i serveixen per exactament els mateixos mitjans, l'agència fins i tot es diu igual.

Aprofiteu les ofertes

JULIO ORTÍ

Barri de l'Hostal Nou - Tel. 16 00 37

Servei Oficial

Vehicles nous i usats

Servei Oficial

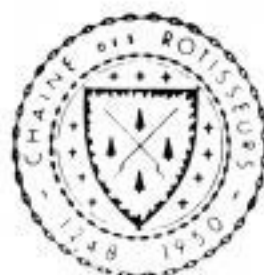

SUZUKI

Vehicles tot terreny

JULIO ORTÍ

Barri de l'Hostal Nou - Tel. 16 00 37

SEGURA BARREDA, 8
CARRERÓ
DE LA PRESÓ, 5 i 7
TELÈFON 16 03 36
MORELLA (Castelló)

Restaurant
Típica cuina Morellana

Especialitat en Corder farcit trufat

NOTÍCIES COMARCA NOTÍCIES

De la comarca...

Rebaixes a l'autobús

□ La Conselleria d'Educació i Cultura, com ja ha fet en anteriors ocasions, donarà ajudes per al transport als estudiants universitaris dels Ports. Estes ajudes es materialitzaran, com fins ara, en un descompte del 30 % dels bitllets de l'autobús de les línies d'anada i tornada de Vilafranca, Catí i Morella a Castelló. Aquestes línies estan gestionades per les companyies HICID (Vilafranca) i AM-SA les altres dues. Les compensacions són: 232.000 pta a la línia Morella-Castelló, 283.000 a la de Vilafranca-Castelló i 60.000 a la línia Catí-Castelló.

Punt Verd

□ En l'àmbit turístic cal destacar la posada en marxa dels punts verds d'informació al Coll d'Ares i a Vallivana, patrocinats per la FPM dins del programa mediambiental Els Ports-Maestrat, patrimoni de futur. En estos punts el visitant pot trobar informació sobre les comarques, rutes de senderisme, itineraris ecològics, etc. Dos dies a la setmana hi ha la possibilitat de fer rutes guiades.

Intro Turística 96

□ Morella i Vilafranca, com pobles d'interior que són, participaren a Castelló en la primera fira Intro Turística 96. Les dues poblacions dels Ports van mostrar tot allò que poden oferir al visitant: la gastronomia, l'art, la cultura, el folklor, les tradicions... però, sobretot, el caràcter de la nostra gent. Al pavelló de Vilafranca es podia provar el perol, pastissos i altres productes propis de la vila.

Esta iniciativa l'ha duta a terme l'Agència Valenciana de Turisme. La Diputació de Castelló va pagar els stands a les catorze poblacions que hi participaren. La fira es repetirà prompte a València i, en els mesos de febrer i març de l'any que ve, tots els participants visitaran Benidorm i Alacant.

Grèvol

□ La Cooperativa Grèvol ha realitzat millores ambientals de diferents tipus als vint pobles del seu àmbit. Les actuacions contemplen la neteja de barrancs, la millora de les zones d'esplai, el tancament d'abocadors incontrolats i la restauració de fonts. A més, es col·locaran casetes-niu a Castellfort, es farà una zona d'esplai a Castell de Cabres, es netejarà la zona de l'abocador d'Herbers i es farà una plantació a l'Almàssera d'Hortells.

Tercera edat

□ La Mancomunitat acordà concedir ajudes a totes les associacions de pensionistes i jubilats de la comarca. Les que estiguen ja constituïdes rebran un ajut de 307.000 pta i les que estiguen en procés de constitució, de 150.000.

El Forcall

□ Es pot dir que el Forcall és la població més solidària de la comarca. Així ho ha demostrat l'Ajuntament de la vila que ha estat l'únic dels Ports que ha destinat el 0,7 % del seu pressupost a l'ajuda als països més necessitats. Altres ajuntaments de la comarca han aportat quantitats diverses. També han col·laborat algunes parròquies i associacions. Els membres de la Comissió han mostrat la seua sorpresa pel fet que algunes parròquies i ajuntaments no han donat cap resposta a la demanda de solidaritat.

Vallibona

□ El paratge de la Font Freda, lloc molt apreciat pels vallibonenes, dispose de nous accessos més fàcils, gràcies a la construcció d'un pont sobre el riu de les Corces amb un acabat rústic en consonància amb l'enclavament. Tot i que el projecte estave ja aprovat des de fa dos anys no s'ha fet fins ara. L'empresa encarregada de dur a terme les obres ha estat Tragsa. Les obres han estat finançades per la Conselleria d'Agricultura.

Hortells

□ La població d'Hortells recupere poc a poc el seu aspecte habitual amb la restauració de les vivendes i edificis que van ser calcinats per l'incendi que va assolir gran part de la massa boscosa de la comarca dels ports. Hortells va ser la població més afectada.

La restauració s'està duent a terme amb el treball incansable dels particulars i, en part, també gràcies a algunes ajudes d'organismes oficials. En l'actualitat la majoria de les obres estan ja acabades i només quede donar algun retoquet perquè el poble torne a tindre l'aparença d'abans del juliol del 94.

Notícies de Vilafranca

Serveis

□ La Conselleria d'Obres Públiques invertirà 160 milions en la reparació del ferm de la **carretera** que va fins al límit de província i comunique amb l'Anglesola i Mosquerola. Les Obres van començar al tros del límit de província a Sant Miquel de la Pobla. Actualment s'està treballant en els accessos a la població.

□ Un projecte que finançaran la Conselleria d'Obres Públiques i l'Ajuntament millorarà de forma substancial l'entorn de l'**ermita de la Maredeu del Llosar**. Es preveu posar banes i plantar arbres. També es remodelarà el terra de l'ermitori amb la col·locació de lloses, cosa que preveu la disminució de la velocitat dels vehicles quan hi passen. També es farà una actuació important al passeig que uneix la vila amb el Llosar.

□ En un plenari recent, el regidor d'EU-UPV va acusar l'Ajuntament de no haver fet res per a solucionar el tema de les **guàrdies mèdiques**. Sorribes argumentà que el servei mèdic ha empitjorat en el darrer any dient que des que "vam demanar firmes perquè les guàrdies es feren els caps de setmana a Vilafranca, vam deixar de tindre metge de les tres de la vesprada fins a les nou del dia següent". Sorribes també es queixà que el substitut d'un metge del Centre de Salut realitze les guàrdies mèdiques el cap de setmana a Ares. En el mateix plenari el regidor d'EU-UPV demanà al del PP, Jaime Vives, que, donada la privilegiada situació política, tractés de solucionar la problemàtica ja que "el senyor alcalde no té capacitat política per a solucionar-ho".

□ L'ajuntament es podrà beneficiar d'una **subvenció** al 50 % de la Conselleria de Cultura (125.000 pts) per a posar els noms dels carrers en la llengua del país. Alguns carrers, sobretot els de nova construcció, ja tenen els rètols en valencià, però els antics encara tenen les plaques en castellà.

□ El grup municipal del PSOE ha criticat durament la manera d'actuar del Govern Autònom pel que fa al **Pla d'Electrificació Rural** elaborat per la Conselleria d'Indústria. Els Socialistes acusen la Conselleria de primar els municipis

que estan governats pel PP, en detriment dels que ho estan pel PSOE.

□ L'Ajuntament ha adquirit un ordinador i una impressora per a la **biblioteca municipal**, actualment gestionada per un Objector. També ha demanat una subvenció per a renovar el mobiliari.

Cultura

□ L'edifici polivalent va acollir l'actuació, organitzada per la Diputació, dels grups *Misión Hispana* i *Ella Baila Sola*, que van agradar molt al públic. El que va tenir més èxit va ser el segon. Es tracte de dos joves madrilenyes que han tret recentment el primer disc i ja n'han venut més de cent cinquanta mil còpies i han arribat a ser les primeres en les importants cadenes de l'estat.

□ L'Ajuntament ha demanat la col·laboració als veïns per a la futura creació d'un **museu etnològic**. El projecte es trobe en l'actualitat en fase d'estudi per part del consistori i les gestions estan prou avançades perquè sigue fatible. L'Ajuntament ha demanat als veïns que donen o cedisquen aïnes, en condicions de ser exposades al futur museu. Es tracte de ferramentes com: forques, trill, col·lons, vertederes, feltres, jous, entauladores, mesures i barcelles, porgadors i cribes i tot un llarg etcètera d'instruments antics de treball.

□ Les estudiantes que van seguir, el passat curs, les cinc-cents hores de formació a la Universitat Jaume I, gràcies al **programa NOW** han passat ara a l'acció. Ara són elles les encarregades d'exposar les vivències d'aquells dies i transmetre-les als dotze pobles que visitaran durant aquest curs en el marc de la Univeristat itinerant.

□ La **revista** d'informació local, editada per l'Ajuntament, ja té al carrer el número 22, corresponent a la tardor de 1996. Hi destaquen temes com la visita de Fabra, un balanç de les festes de Sant Roc, l'electrificació rural, etc... La revista continue mantenint l'estructura habitual, articles en castellà i català, amb errors d'impremta i nombroses deficiències ortogràfiques, que mereixen una adequada revisió. Una marcada presència de castellanismes en els escrits en català. Alguns exemples: Mig Ambient, inverticen, pilotama (handbol) i la total manca d'accents. Ben segur que les properes milloraran aquests aspectes.

□ Durant dos dissabtes, cinc hores cada jornada, s'han dut a terme al Saló d'Actes de la Casa Social els debats i les ponències sobre diferents temes que afecten la **dona**, però també el conjunt de la societat. A la primera convocatòria es va trobar en falta més assistència.

□ S'està fent un curs sobre **Doctrina Social de l'Església**, per a aprofundir en el compromís de la fe cristiana a casa, a l'escola, al poble, a la vida pública o al més alt nivell de les relacions internacionals.

Festes i patrimoni

□ Tal com marque la tradició, el darrer diumenge de setembre se celebra la festa de **Sant Miquel**. A les deu del matí i amb un sol radiant, els romers van eixir de la població per recórrer els set quilòmetres que separen la Vila de la Pobleta de Sant Miquel. Una volta la romeria va arribar a la Pobleta es va fer una missa major en honor del sant. Després dels actes religiosos, la gent es va quedar a dinar pels voltants de l'ermita.

□ L'alcalde ha expressat la intenció de fer de l'any 1997 l'any de la **promoció turística** de la Vila. A més de participar en les quatre fires d'Intro Turística, s'han editat fulletons, que fan referència a l'escalada de la Gotera, les pintures rupes-tres de la Covatina, una guia comercial de la població i un altre llibret que s'està preparant a l'Agència Valenciana de Turisme. Un dels aspectes que es vol promocionar és el de les construccions de pedra (parets i casetes), que representen un atractiu turístic sense explotar.

Notícies de Morella

Cultura

□ La **creu gòtica**, coneguda com la de les Tres Testes Coronades ha estat posada de nou a l'entrada de la ciutat pel Portal de Sant Miquel. Este peiró és una còpia de l'original que ha estat restaurat i es troba a l'església de Sant Francesc. El nom de la creu fa referència a l'encontre, de Vicent Ferrer (després Sant Vicent), el rei Ferran d'Antequera i el Benet XIII.

□ El **Correllengua 96** va aplegar, per segon any consecutiu, després de passar per altres pobles dels Ports. Quan al capvespre les torxes lluminoses de la paraula van acudir a l'ajuntament, l'Alcalde va dir unes paraules d'acollida, i va llegir a continuació el manifest que, un any més, s'expressava a favor de la unitat de la llengua. Com l'any passat, aquesta activitat va estar organitzada pel Bloc de Progrés Jaume I. El nou d'octubre les quatre branques del Correllengua (Poblet, Guardamar, Biar i Pinós) es van unir en un sol tronc a la ciutat de València manifestant així la unió de la nostra llengua.

□ Els teatres de la Generalitat van fer memòria de la comarca dels Ports i van dur fins a Morella dues representacions: **El metge a garrotades** de Moliere i una representació del **Quixot** de Bambalina titelles. La primera obra, que es va representar el dia 26 d'octubre i va estar protagonitzada per Juan Mandli i Cesca Salazar i dirigida per Rafael Calatayud. En el repartiment també estaven Manolo

Melero, Manuel Ochoa, Pilar Martínez, Eva Maria Bau i Manuel Belmonte. Com a músics de l'obra actuaven Carles Samblancat, Josep Lull i Júlia Vives. La segona obra, representada el dia 2 de novembre, va ser una obra de titelles, sobre el **Quixot**, magistralment interpretada per Jaume Policarpo i Ladarescu Jon. Les representacions es van fer a la sala del consell. A més de la participació dels teatres de la Generalitat, també col·laboren en la iniciativa els Ajuntaments de les poblacions on s'han fet les representacions, la Universitat Jaume I, el Circuit Teatral Valencià i Bancaixa.

□ La música de **banda** va omplir, una vegada més, els carrers del poble, ja que l'Associació Musical Mestre Candel va organitzar i celebrar actes en commemoració de Santa Cecília: Concert a l'església amb diverses obres (*Fiesta en la Caleta, Cordillera de los Andes, Memorias de Africa...*) on es va entregar el premi Mestre Candel a Toni Ortí per la seua dedicació a la música. El dissabte, diàna i cercavila i el diumenge missa en honor de la patrona.

□ El fet de parlar sobre la *Carta de la Mujer Rural* va fer que l'ex-ministra **Cristina Alberdi** acudire a Morella i mantinguere una reunió amb diferents col·lectius que treballen pels drets de la dona. Cristina Alberdi es va manifestar contra la política del PP en relació a la dona. Per altra banda, va parlar sobre el cas GAL, lamentant-ne la utilització política que se n'ha fet.

□ Amb un parlament sobre la confraria de Sant Miquel i la Verge del Roser, organitzat per AMIC i a càrrec de Serafín Gamundí van començar les festes de **Sant Miquel d'Herbeset**. La festa va continuar amb un dinar popular i un ball. Ja el dia del Sant, el cercavila, la missa i l'oferta van donar pas als jocs i als divertiments.

Serveis

□ Les obres que es duïen a terme a la **N-232** han estat aturades degut al tall pressupostari del govern central. Així, i fins la propera primavera, no es tornaran a emprendre els treballs.

□ Des de meitat setembre al 89.0 F.M. podem escoltar locutors tan coneguts com Iñaki Gabilondo, Xavier Sardà i el Sr. Casamajor. Això és possible gràcies al conveni signat pels **Ports Ràdio i la cadena SER**. No obstant això, els Ports Ràdio seguirà amb la mateixa línia comarcal marcada des de fa vuit anys, mantenint així al matí i a la tarde notícies i programacions fetes en la nostra llengua.

□ El tradicional **mercat** del diumenge de Morella (segle XIII) ha sofert uns canvis deguts a les nombroses parades, sobretot de roba, que els darrers anys han anat acudint. Les protestes d'alguns comerciants de la Plaça han forçat l'Ajuntament a traslladar les parades al Pla d'Estudi. Els venedors de fruites i verdures continuen estant als porxes.

□ Amb un temps excel·lent, la **Fira de Morella** va omplir el poble, sobretot el passeig de *Alamera* on, com ja és costum, se celebra des de fa anys. Els vora de 15.000 visitants i la gran participació d'expositors (142 parades segons l'organització), han contribuït a fer d'aquesta fira, organitzada per l'Associació Firal dels Ports, una de les més importants del País Valencià.

Una de les activitats que ja destaque en el camp de la cultura i

Festival de Música

que comence a ser tradicional del mes d'agost és el Festival de Música dirigit per Ricardo Miravet.

Un dels ingredients importants del festival està constituït pels recitals d'orgue, a l'arxiprestal, al magnífic exemplar barroc del mestre Turull.

Un altre dels elements que es té present a l'hora de fer les programacions musicals és la variació d'estil, de música, d'interpretació i d'espai.

Enguany es van fer servir les sales gòtiques de l'Ajuntament, acabades de restaurar, per a fer dos dels concerts

de cambra programats: un, de clave i violoncel; i l'altre, una audició de música popular a càrrec de la Ronda de Morella, dirigida per Julià Pastor.

El dia de la Mare de Déu es va fer un concert d'obres religioses a quartet, amb les veus de Mre Jesús Pastor, Marion Kilcher, Yann Rivière i Julià Pastor.

L'Oda a Santa Cecília, per a cor orquestra (amb la col·laboració d'instrumentistes locals) i solistes (M. J. Pastor, soprano i Yann Rivière, tenor) va omplir la segona part del concert gros del festival. L'edició d'enguany va coloure amb un concert d'orgue i trompeta.

Esports

□ **Trial:** La IV prova de Trial comarcal es va celebrar al Povet de Sant Llätzer i, a pesar del mal temps, hi van participar 37 pilots. Els guanyadors van ser Sergio Royo en categoria d'elit, Miquel Royo en federats A, Cisco Sánchez en federats B i Francesc Gil en aficionats.

□ **Futbol:** Per fi es va estrenar el camp

de futbol de la Fàbrica de Giner. Així l'equip de Morella, que està a segona regional, va començar la nova trajectòria jugant contra el Salzedella amb el resultat de Morella 0 - Salzedella 1. No obstant, segons manifesten els jugadors i el propi entrenador, emprenen la nova campanya amb molta il·lusió.

□ Des de la regidoria d'esports i per quint any consecutiu, l'Ajuntament de Morella ha oferit als alumnes d'EGB i BUP la possibilitat d'aprendre i practicar l'esport en modalitats que van des del futbol-sala i la psicomotricitat, per als més menuts fins l'hanbol, el bàsquet, mountain-bike, escalada, esports i l'escola de futbol. La coordinació d'aquestes **escoles esportives** municipals està a càrrec del llicenciat en educació física, Jordi Balaguer.

□ Els millors jugadors de **pilota valenciana** van fer una demostració davant de l'ajuntament amb l'assistència de nombrosos públic que va voler vore al

Genovés, a Fredi, a Puchol, als germans Sarasol, Pigat, Mesquita, campions del món de llargues que practicaven amb gran professionalitat aquest joc tan valencià. La partida es realitzava en homenatge a Paco Cabanes, el Genovés.

□ A l'escola Marededéu de Vallivana i a la piscina van ser impartides les primeres classes teòriques i pràctiques de l'**Escola de Pesca**, organitzades per la Societat de Pesca *El Maestrazgo*. Els participants de totes les edats foren assistits pels monitors de la Federació; després d'aquest aprenentatge van desplaçar-se al vedat de la Balma per a practicar *in situ*.

□ També les persones adultes poden practicar l'esport, ja que des de l'Ajuntament s'ha encetat la campanya **Activitat Física per a Adults**. Futbol-sala, i gimnàstica en diverses modalitats són el que ja practiquen un bon grup d'esportistes sota la direcció i coordinació de Jordi Balaguer.

ecologia

□ Al GEV comencen a estar una mica farts de l'actitud de la Conselleria. Segons el col·lectiu ecologista, Medi Ambient es negue a donar informació sobre unes actuacions que s'estan realitzant en algunes pistes forestals. Es tracte de la creació de pistes innecessàries i l'asfaltat a alguns masos del terme. Segons recull la directiva europea 90/313 CEE, les institucions, grups i particulars han de tindre lliure accés a la informació mediambiental. Però, les queixes del GEV vénen principalment perquè ja fa un any que van sol·licitar aquesta infor-

mació i la directiva europea preveu que la informació s'ha de trametre per part dels organismes en un termini de dos mesos.

□ La Mancomunitat ha mostrat al mitjans de comunicació la seva indignació amb la Conselleria per no haver realitzat el tractament contra les **orugues** dels pins. Per tal de combatre aquesta plaga, la Cooperativa Grèbol està posant cassetes per atraure els pardals que se les mengen.

□ El Patronat de Turisme va presentar dins de les activitats de la Fira de Morella el **video** sobre espais naturals de la comarca dels Ports. Amb aquesta publicació es pretén seguir la informació sobre la natura a la comarca ja iniciada al llibre, que duu el mateix títol. Els es-

pais naturals de la comarca són: Vallibona, el Riu de les Corces, Vallivana, la Mola de la Garumba, el Riu Escalona, la Roca Roja, la Roca Parda, la Rambla Cellumbres, Vilafranca, el Barranc dels Horts, Sorita, la Ribera del Bergantes, Fredes i el Salt de Robert.

□ En la passada reunió de la **Mancomunitat** Comarcal dels Ports es va acordar demanar a la Conselleria d'Agricultura més inversions en matèria forestal i que es facen efectives les que es van prometre anteriorment. La institució comarcal va decidir demanar que s'augmenten les inversions en els camps de la silvicultura i la neteja de boscos, sobretot a aquells municipis que encara no han rebut cap ajuda. També van denunciar que darrerament s'ha notat un descens de brigades que treballen en la neteja i millora del patrimoni forestal.

□ L'Ajuntament de Vilafranca va fer efectives les 450.000 pta que havia promès a la Comissió del 0,7 %.

També estudiarà la possibilitat d'acceptar la proposta de la comissió perquè la partida Ajuda Oficial al desenvolupament dels Països Pobres quede com a partida fixa en tots els pressupostos. També es va dir en el plenari que calie augmentar la consignació fins arribar al 0,7 % i arribar a superar aquest límit en propers exercicis pressupostaris.

El dia 30 de novembre va haver concentració davant de l'església i de l'ajuntament per a exigir justícia i solidaritat.

0,7 %

□ A Morella (29/11) més de setanta persones es van congrega davant de l'ajuntament per a demanar, un cop més, l'aplicació d'una resolució de l'ONU on demane el 0,7 % del PIB per als països menys desenvolupats i pobres de la terra.

Es van encendre 7 ciris i es va llegir un manifest on es denunciaven les greus diferències que existeixen al món. Es va guardar un minut de silenci, en sentit de dol pels milers de persones que moren cada dia, es van repartir llacets negres i es va penjar una pancarta on es podia llegir: **Per justícia, 0,7 %**. Aquesta concentració va tindre lloc a altres ciutats i pobles d'Espanya (Àvila, Madrid, Barcelona, Saragossa...), i estava convocada per la Coordinadora d'enllaç **0,7 % i més**.

Al Centre d'Estudis arriben moltes coses, com ja sabeu els assidus lectors d'aquesta secció.

En el moment present en tenim més que de costum, perquè a l'Assemblea hi va haver força gent que ens va portar treballs i publicacions i, també, perquè s'ha endarrerit poc o molt l'edició del número de tardor.

Com sempre, és difícil de classificar. És per això que farem servir el primer criteri que ens vingue al cap, que també és un criteri, encara que no tingue ni cap ni centener.

Comencem enumerant dos llibres, editats a ses Illes, on hi té una faena destacada el morellà Joan Rallo Garcia:

- Les figueres mallorquines
- Sa Canova, finca experimental agrícola.

Pel que fa als butlletins de la nostra zona, ens han arribat el volum XIV d'AMIC corresponent a 1994-95 i el 4t trimestre del volum LXXI de la Castellonense de Cultura.

De per ací prop ens han arribat dos volums, de vuit-centes pàgines cadascun, que porten per títol **Imatge de Culla**. Es tracta d'un recull d'estudis amb motiu de la celebració, l'any 1994, del 750è aniversari de la carta de població.

De l'Institut d'Estudis Catalans ens han arribat unes quantes obres:

- Contribució al nomenclator geogràfic del País Valencià de Sanchis Guarner.
- Volum XVI d'Estudis Romànics.
- Els sistemes naturals de les illes Medes de J. Ros, I. Olivella i J. M. Gili.

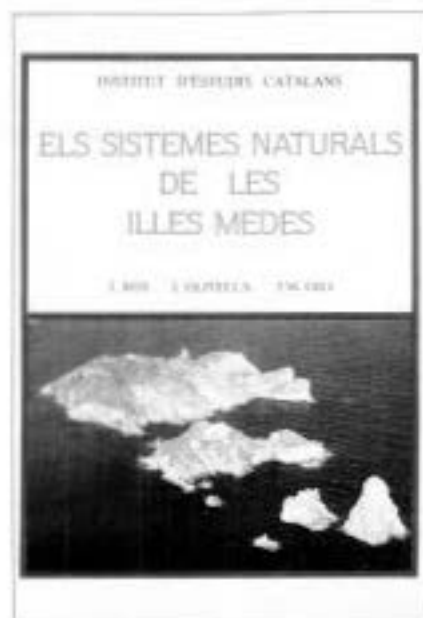
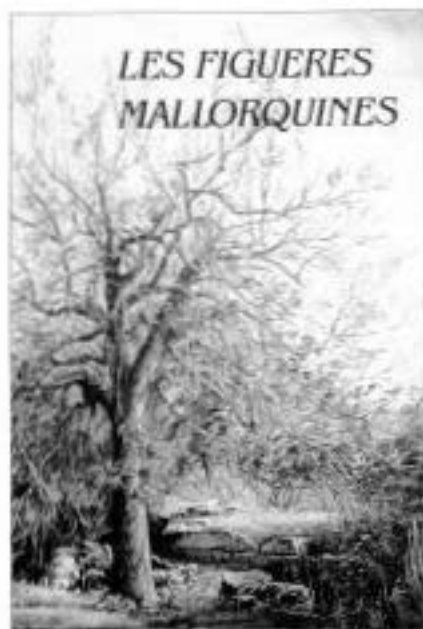
També hem tingut aportacions de la U.E.C. (Unió Excursionista de Catalunya):

- La comarca del Ripollès de Salvador Ginesta.
- Ramon Cabrera i Griñó a la comarca de Morella el 1838. Inventari del *Diario de Barcelona* de Jaume Ramon i Morros.
- L'excursionisme, un fet social de Jaume de Ramon Vidal.
- Vocabulari excursionista.
- Lliçons d'esquí de Narcís Casas.

Del Centre d'Estudis Colombins:

- Colom i el món català; recull de textos d'antologia i indagació.

A més de tot això continuem rebent les revistes, quaderns i butlletins d'intercanvi amb els altres Centres d'Estu-

dis, Arxius i entitats diverses i les convocatòries de celebracions, conferències i concursos literaris.

Si esteu interessats en alguna cosa en concret, feu-nos-ho saber.

NULLA EUROPA SINE ETHICA

Fitxa bibliogràfica: BILBENY, Norbert: *Europa després de Sarajevo. Claves ètiques i polítiques de la ciutadania europea*, pròleg de Xavier Rubert de Ventós, ed. Destino, col. "Oráculo manual", nº 4, Barcelona, 1996, 262 pàgs.

Durant el mes de febrer d'aquest mateix any el professor de Teoria Ètica Norbert Bilbeny de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona, ens ha presentat un nou llibre, aquesta vegada dedicat al concepte de ciutadania europea. Un concepte fins ara poc o gens dibuixat i que crec que aclareix unes quantes idees. Es tracta doncs d'una obra meritòria i excel·lentment documentada, imprescindible per aquells que vulguin tractar el tema de la ciutadania europea des d'una perspectiva ètico-social. L'autor, en aquesta obra parteix de la base de què l'important no és tant la formació o la consolidació dels Estats, com el fet de posseir una ètica comuna, és a dir en plantejar quins han de ser aquells aspectes teòrics i pràctics que cal tenir presents en aquesta Europa incipient que garanteixin la convivència. Davant de la importància del tema m'he pres la llibertat de fer-ne un comentari personal tenint com a referència aquesta obra que em sembla fonamental en molts aspectes.

L'obra se'ns presenta dividida en quatre parts. Primerament i com a forma introductòria trobem el plantejament del problema titulat *Hacia la ciudadanía europea*. Els acords de Maastricht es preocupen per la unitat econòmica i monetària, però no defineixen com és el subjecte europeu. No obstant això, es constata l'existència d'una Europa que

vol començar a funcionar però hi trobem el desinterès existent sobre qui és l'anomenat subjecte europeu que pugui definir-se a si mateix com a ciutadà, és a dir, que sigui capaç de conviure sense entrebancs, que tingui uns valors que inspirin la seva vida, i que, finalment, pugui trobar un mínim de felicitat i de benestar, si és que això és avui possible: *La Europa de los Estados y de los mercados es un hecho. La de las Regiones y las nacionalidades lo es también a su manera. La Europa de los ciudadanos no es todavía un hecho. La Europa de los europeos está por hacer (pàg 41)*. Qui i com s'ha de fer? Almenys la proposta de l'autor sembla que parteix de la base social mínima, el subjecte, però el govern polític i la societat en general hi tenen també el seu paper.

El segon capítol, *El problema de la actual ciudadanía europea* és una presentació dels inconvenients que comporta l'arribar a posseir la identitat cívica europea. El primer és la confusió que hi ha entre nacionalitat i ciutadania. Si aquesta nacionalitat és d'acord amb uns principis universals, no té per què ser contrària amb la ciutadania, perquè l'home que es basa en la raó (o sigui que té un mínim de llibertat i de responsabilitat) també segueix principis universals. La dificultat fa acte de presència quan ens guiem per nacionalismes totalitaris (pànics), de tamboret (que es creuen superiors a altres nacions en algun aspecte) o insubmisos (que no accepten cap mena de domini per part d'altres nacions, ni de ningú vingut de fora). I és que, de moment, aquí a Europa tant el xovinisme, com la xenofòbia, com el racisme més o menys esquizofrènic sembla quelcom bastant arrelat. En un continent amb tantes llengües, amb tantes maneres de pensar i d'entendre la vida ¿serà possible generalitzar? ¿podrem algun dia posar-nos d'acord? ¿serà possible ser d'alguna manera ciutadans europeus? Qui o què ens pot empènyer a ser-ho realment? Són preguntes que manifesten aquesta dificultat d'encaminar-nos cap a una identificació europea.

En aquesta mateixa línia, una altra dificultat que es presenta per a la consolidació de la ciutadania europea és l'acceptació dels anomenats **pàries** (refugiats polítics, apàtrides o treballadors immigrants, etc.). Actualment cap Estat té l'obligació d'acceptar ningú de fora, si abans no s'ha pactat amb el país d'origen, ni cal donar explicacions de per què es repatrien els estrangers o les seves famílies. El policia és qui, amb missatges freds, notifica i porta a terme les direc-

trius del govern del moment, fins aquí arriba la burocràcia administrativa. Al governant el que més li preocupa és la marxa de l'economia del país, en uns moments en què la crisi econòmica és cada vegada més punyent: la norma és aquesta: perquè la gran majoria visqui mitjanament bé, cal una minoria que visqui en l'opulència. I amb això apareixen brots de xenofòbia, ja que a l'estar la riquesa mal repartida, tothom pensa en quina mesura en serà perjudicat, i així la solidaritat és quasi inexistent.

Encara hi ha un darrer inconvenient, i aquest és el samaritanisme o cosmopolitisme, amb dues modalitats: l'ingenu, que no vol perdre la seva identitat sota el gran Léviathan (poder absolut) dels Drets Humans i, per tant, es considera diferent dels altres; l'altre, l'il·lustrat, que no vol ser ciutadà, en sentit polític, de la seva nació, o bé pel que fa als seus orígens de la seva pàtria, del lloc on ha nascut. No sé si tant desarrelament és possible a nivell pràctic, perquè tant si l'home és sociable per naturalesa, com si la societat li és perjudicial, no pot crear del no-res la seva pròpia manera de viure, ni tan sols la seva pròpia vida. En qualsevol cas, i si se'm permet la ironia, abans que ser ciutadà de món caldrà esforçar-se per ser ciutadà continental, o de l'Estat o nació, o del país d'on ell sigui.

La tercera part del llibre *La extensión de la ciudadanía europea* posa de manifest qui ha de ser o qui pot ser ciutadà europeu. Aquí l'autor deixa entendre que no són importants els límits territorials, sinó que una persona té la seva pròpia ciutadania, independentment del lloc on s'estigui, perquè s'és ciutadà, quan es temen uns drets i uns deures reconeguts, entre ells els més fonamentals són el dret al sufragi, la llibertat i la responsabilitat política. Aquí podem posar com a objecció que ens és difícil entendre com pot haver estats i nacions sense un territori més o menys definit; i és que sempre hem considerat que el medi físic condiciona la manera de ser, de pensar i de viure dels homes, així com les seves organitzacions socials, culturals i polítiques. D'altra banda, no cal dir que moltes democràcies s'assemblen més a règims oligàrquics amb tendència a la tirania que a poders representatius del poble. El mateix s'hauria de dir d'alguns sufragis, extremadament manipulats per agents interns i/o externs afectes a les forces que estan darrera dels partits o del poder polític.

Hi ha dues formes d'accedir a la ciutadania: la naixença i la voluntat de ser-

ho. Malgrat tot, és difícil definir què és realment la ciutadania en termes polítics, possiblement per la gran diversitat de persones que integren la vida política i perquè els ciutadans no sempre estem d'acord amb les lleis que ens imposen: de fet seguim sota les ordres del partit polític de torn que intenta aconseguir una majoria (de votants), i a la vegada salvar uns interessos econòmics, de classe o de confessionalitat política o ideològica, i que mai acaba de donar la cara perquè viu de reformes successives.

Hi ha ciutadans europeus residents i estrangers. Abans de l'avenç dels mitjans de transport, ser estranger no constituïa un problema greu, en tot cas, calia fer guerres per a ocupar massivament un territori. Avui, amb la industrialització i l'acumulació del diner, és gràcies a la immigració que molts països perviuen, car l'economia i la demografia, entre altres coses, són en franca decadència en el món capitalista. Malgrat tot, els Estats mal han volgut perdre la seva identitat política i l'han imposada als estrangers, perquè en el futur siguin aquests mateixos estrangers qui la mantinguin. Es tracta doncs, d'anar perpetuant formes de domini i de ser que procurin que en el món existeixin sempre uns petits grups dominadors que visquin bé i una gran majoria de dominats que visquin en les misèries del tipus que siguin. Alguna cosa s'oblida en tot això: que cal vetllar per procurar la igualtat social (això vol dir que tots els ciutadans són iguals davant la llei política, però que cadascú té el dret a viure de la seva manera).

Aquest problema té difícil solució mentre no puguem sortir de la roda pseudodemocràtica i capitalista que ens embolcalla tots i tot. Per això, la nostra democràcia és poc o gens participativa, perquè mentre alguns (no diguem qui)

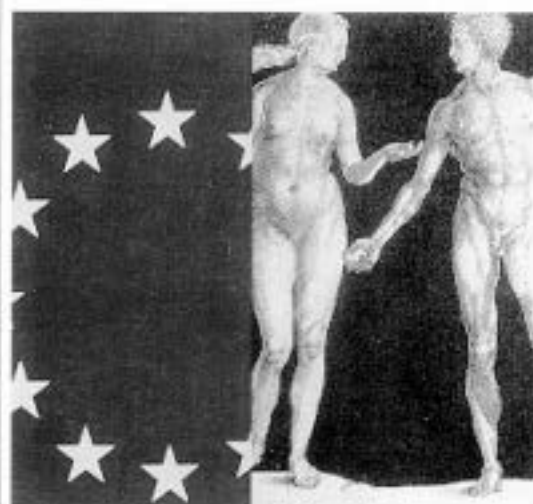
ESCOLES DE CIUTADANIA • DIALOGRAMA

NORBERT BILBENY

EUROPA DESPUÉS DE SARAJEVO

CLAVES ÉTICAS Y POLÍTICAS DE LA CIUDADANÍA EUROPEA

PRÓLOGO DE XAVIER RUBERT DE VENTÓS

vagin vivint a costa dels altres (tampoc direm qui), què res de millor els cal? per què canviar res? Podem fer grans discursos teòrics solidaris, grans reformes, inclús grans lleis contra la droga, la prostitució, el terrorisme, etc., que a l'hora de la veritat tot estarà impregnat del més pur egoisme. La democràcia avança poc i les diferències socials es van accentuant. Tampoc es pot creure en democràcies que actuen solapadament o a cop de míssil.

Mentrestant, els emigrants que arribem a Europa no són tractats de la mateixa manera pel que fa a la seva integració cultural. Caldrà que hi hagi un respecte mutu, però els forasters hauran de veure la necessitat d'aprendre la llengua i la cultura del país que els acull.

Davant de tanta diversitat l'escola es trobarà sense mitjans i amb mestres incòmodes per les nombroses cultures i situacions inesperades que se'ls vagin presentant (recordem per un moment que els mestres i professors no són divinitats, encara que alguns s'ho creguin). Per això, amb perspicàcia, els governants ja tenen previst que l'escola i la universitat pública serà per a tots aquests nous nadius d'altres regions i pels habitants de les zones rurals, i l'escola i la universitat privada serà l'escola d'elit on aniran a parar els futurs governants, quadres intermedis i professions liberals del país. A nivell polític davant la llei tots som iguals, però a la pràctica, com acabem de veure, segons qui ets, sempre reps uns serveis substancialment diferents. Aquell sagrat respecte cap al foraster que ja indicava Plató queda molt desdibuixat en bastants aspectes.

La quarta i última part del llibre, titulada *El interès moral per una ciutadania europea*, l'autor la dedica a donar indicacions de com es podria arribar a assolir la ciutadania europea. Aquest assoliment ha de passar necessàriament per l'acceptació d'un codi ètic comú, que no fes únicament referència al codi civil o penal, sinó a les més elementals formes de convivència. Cal també que la intel·lectualitat es desvetlli del seu somni letàrgic i col·labori en aquest nou projecte de ciutadania. Potser la idea de la unitat europea no és el suficient engrescadora? Potser no ens podem treure de sobre l'individualisme que arrosseguem des de segles? Tot és possible.

Hi ha la proposta de J. Habermas de buscar una ètica universalista que estigui per sobre dels interessos particulars de les nacions, que poc a poc haurien d'anar reduint la seva sobirania. Des d'una altra posició J. Derrida en té prou

JOVENIVOL
moda

BLASCO DE ALAGON, 41
Tel 160710 MORELLA

TEJIDOS Viñals

Segura Barreda, 1
San Nicolás, 22 - Tel. 16 00 63 - MORELLA (Castellón)

amb fer una crida a la memòria històrica i saber relacionar-se els europeus entre ells, incloent-hi, és clar, els immigrants.

L'uropeisme és fruit, es diu, del cristianisme i dels il·lustrats, i tant l'un com l'altre són deutors de l'humanisme grec i romà, per cert, força oblidats avui des de l'escola, en pro d'un suposat científicisme i tecnològisme sense fonament. Malgrat tot, els dos puntals que aguanten la unitat europea són el reconeixement del passat i l'acceptació de la pluralitat cultural europea: un passat sadollat de barbàrie i unes cultures massa egocèntriques. Es voldria una Europa que fos una gran potència econòmica, tothom voldria estar i ser entre els més rics. Vet aquí un dels valors més preuats avui: tenir molt, sense fer cap esforç i a costa de qui sigui; altres aberracions també estan a l'ordre del dia, val més no posar exemples.

L'autor del llibre considera que tota bona política ha de tenir una base democràtica, però és possible que no arribem a temps per aconseguir-ho. Generalment hom creu que els règims polítics es perfeccionaran. L'experiència històrica ens diu, però, que tots els règims polítics han acabat desapareixent d'una forma conflictiva després de més o menys desenvolupament: el comunisme tribal i la democràcia primitiva per l'imperialisme, el feudalisme per la monarquia moderna, l'absolutisme per les revolucions burgeses, què eliminarà la democràcia pluripartidista? Algunes veus actualment ja deixen veure que les

democràcies actuals no són el millor sistema polític, o al menys, el sistema que pugui donar solució raonable als problemes de fons que es plantegen en el món d'avui.

Tota identitat ha d'estar fonamentada on uns valors que siguin reflex de l'ètica individual. Concretament els valors de la identitat europea tenen com a perill l'eurocentrisme, una mena d'egoisme hereu de la pertinença a les diferents nacionalitats que configuren Europa. L'existència de les grans conurbacions també és un altre perill per a l'escassetat de valors, perquè no existeix la interrelació i va desapareixent el dret a la paraula i a l'acció, malgrat sigui el lloc on hi hagin alguns avenços importants en la cultura individual i en la tecnologia; en canvi a les poblacions rurals havent-hi comunicació no hi ha progrés pel nou caciquisme econòmic-democràtic, per la falta d'orientació, la imitació constant de falsos models i la dependència de les decisions forànies. Sembla clar doncs, que si es desitja una identitat europea, cal fonamentar-la primer des del terreny d'una ètica que vulgui fer avançar la idea d'un europeisme solidari amb els de dins i amb els de fora.

Hem de caure en l'euroescepticisme? Tal i com va la marxa de les coses, de moment, sembla que sí. Tot depèn de les intencions polítiques i de la conducta moral dels europeus. De fet, els grups de poder, els partits i els polítics estan massa preocupats per la marxa i la sortida de l'actual crisi econòmica, com per voler abandonar els seus interessos i pre-

ocupar-se d'una cosa tan banal com la ciutadania europea. La conducta moral dels europeus no sembla massa esperançadora, sobretot si es vol posar remei a cops de llei a la pedofília, la corrupció sexual, l'augment de la drogadoicció, la desídia juvenil, l'increment del racisme institucionalitzat, la destrucció del medi ambient i una llarga llista de problemes que trobem dia a dia. Algú ja torna a parlar de a importància de l'educació cívica i política que serveixi com a reflexió i coneixement dels nostres propis actes i per posar-nos d'u cop en moviment. Hom troba, ja en els adolescents, un seguit de contradiccions en la manera de pensar i de viure que només els podem conduir a més confusió quan si guin individus adults.

Cal una doble ciutadania europea i nacional? De moment la resposta ha de ser afirmativa. Sembla que es vol una Europa plurinacional, i per tant federalista, on els ciutadans no tinguin gran cosa a dir. En qualsevol cas la solució per arribar a ser algun dia europeus haurà de passar per una adequació de la conducta vers l'objectiu de l'europeització, i per un respecte cap a totes i cada una de les nacionalitats i de les seves aspiracions. Cosa que encara està per fer. El llibre acaba amb aquesta frase: *La ciutadania europea se decide en la ètica de cada europeo y no hay modo más radical de procurar por ella.* (pàg. 262).

Creiem que caldria posar-hi un xic d'atenció.

Manuel Beser Jordà

CAIXA RURAL CREDICOOP

CAIXA RURAL CREDICOOP, S. COOP. DE CRÈDIT

GRUP CREDICOOP

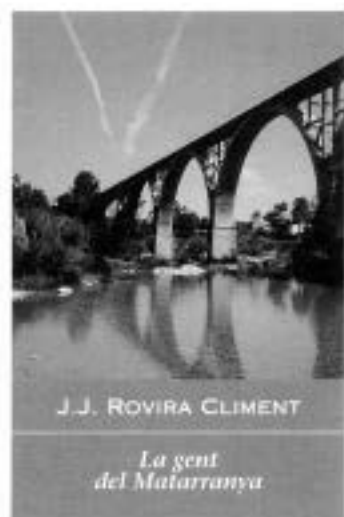

750 aniversari
de la Carta Poble

FORCALL

2 de maig 1245 - 1995

J.J. ROVIRA CLIMENT

La gent
del Matarranya

COLUMNA TRESMALL

Es tracta d'un recull de relats curts.

Després de l'èxit de **Panxampla, ¿bandoler o fugitiu?** d'aquesta mateixa casa d'edicions, ara ens presenta un nou llibre de viatges amb el títol **La gent del Matarranya**; anteriorment ja n'havia publicat altres dos, **Olor de Terra** i **El cor del vagabund**, inspirats en la nostra comarca. Ara, ha tractat la veïna i ha fet el seu recorregut per Beseit, La Freixneda, Massalió, Orta, Queretes, Ràfels, Arnes, Valljunquera, Pena-roja i Calaceit.

El llibre acaba amb un recull de fotografies a color i uns dibuixos on Pasqual Vidal fa una interpretació de tradicions i costums de Massalió.

És un llibre que té el sabor de la nostra terra, per la proximitat del territori i per la llengua que utilitza l'autor i les persones que cite entre cometes; us pareixerà que us l'estan contant, no que l'esteu llegint.

L'Ajuntament del Forcall, ha editat un llibre amb motiu de la celebració, a finals d'agost passat, del 750è aniversari de la carta-poble.

Es tracta d'un llibre de 96 pàgines, en format 17x24, que recull una miscel·lània de treballs d'història, etnografia, paleontologia, etc.; i està il·lustrat amb moltes fotografies antigues de les faenes del camp, les festes de la població i altres esdeveniments.

El llibre comença amb una salutació del President de la Diputació i una altra de l'Alcalde. Els dos primers treballs, de Sánchez Adell i Eixarch Frasnó respectivament, parlen de la carta-poble

El cinctorrà J. J. Rovira continua publicant en l'Editorial Columna-Tresmall.

IRRIAGRO

SISTEMES DE REG

VENDA AL PÚBLIC DE:

- "Tuberries" de PVC i accessoris
- Mangueres de polietilè i accessoris
- Materials per a reg per aspersió
- Material per a reg per degoteig
- Programadors agrícoles
- Motobombes diesel i gasolina
- Bombes (submergibles, horitzontals, pressió, etc.)
- Dipòsits, "cubes" i "silos" de fibra de vidre

PRESSUPOSTOS I PROJECTES DE:

- Basses (formigó, PVC, etc.)
- Conduccions d'aigua
- Regs per aspersió
- Regs per degoteig
- Comunitats de regants

Crta. Morella, km. 3.300 • 12006 Castelló.
Tlfs. 21 49 49 - 24 41 64

Fragments del llibre L'optimista

Nota: El llibre **L'optimista** apareixerà a la primavera d'enguany, publicat per l'Editorial Thassàlia de Barcelona. L'autor hi retrata aspectes de la seva infància a Herbers.

Tot comença, potser, amb la cançó gallega *Si vas a San Benitinho*, que el pare, a qui anomenaven Joaquinet el Minso a Coratxà, em cantava algunes nits d'hivern a la vora del foc, a la casa número 1 del carrer del Sol, a l'antiga vila d'Herbers Jussans, com un ressò melòdic de la guerra espanyola del 1936: hi parlava una llunyana joventut enyorada, viscuda en la duresa i la variació activa del món.

Tot comença, també, amb quatre mots bascos: *Bat, bi, iru, lau*, apresos enigmàticament per ell en aquella guerra -d'algun company que ja no deu viure- i murmurats a cau d'orella mentre em feia contar quatre dits amb el polze, i jo no comprenia sinó una màgica dansa de ditets que després retornava quan el veia escriure veloçment, jo assegut damunt les seves cames, amb la negra màquina *Underwood*, o amb la remor de la lletra de tinta que la seva ploma feia anar del tinter al paper fins apaivagar-s'hi sota el mantell rosat de l'assecant, a l'Ajuntament, enmig del fum del tabac i a la vora de l'estufa de llenya i de la pols dels segles sobre llibres antics on totes les coses importants d'Herbers Jussans eren escrites. I encara ha revingut sempre aquella dansa dels dits del seu art de tocar el clarinet, que excel·lia per exemple en la peça *Granada*, a cada instant en què a mi m'ha llegut, temps després, de tocar la guitarra.

Tot comença, encara, amb un discurs d'un militar feixista italià que, segons el seu record de guerra, acabava així: *Dopo quindici giorni [...] sulle strade di Valencia*. Cinquanta anys després, anà de viatge a Itàlia i encara afirmava saber italià: "Els italians, al caldo li diuen *brodo!*", em va repetir, tal com m'havia avisat sempre.

I tot comença, segurament, amb la veu de la mare, la Conxa del Castell, presidint màgicament les càlides sobretaules familiars amb jotes i altres cançons amables, i també els esdeveniments dominicals a l'Església del poble -després d'haver-me fet matinar, d'haver-me rentat enèrgicament amb sabó al fred del balcó i d'haver-me dibuixat amb el cabell de ratlla perfecta, amb la roba més

inèdits...

Lluís Meseguer

nete que he vist mai i amb les subatetes de xarol-, donada la seva reconeguda autoritat natural des de joventut en melismes i combois musicals de tot el cicle litúrgic anual, sense ometre el pastoreig de la rabera d'ovelles amb els xiulits més hàbils, en els seus anys adolescents -ja que no havia pogut continuar a l'escola primària, on ho coneixia tot, de lletra i de números- i, a més de cantar, la conversa sempre assentada en el so i l'entonació, des d'abans que jo entengués res en absolut i quan solament el sabor del seu cos era definitiu.

I tot comença, potser -perquè el caràcter també hi compta-, en l'avinentesa d'haver sobreviscut de ser enrotllat, algunes vegades, dins d'un matalàs a la cambra de dormir, a l'hora de la migdiada, cavalcant amb bots enèrgics pels meus dos germans, Joaquineto i Carlos José...

Per tant, com que tot comença sempre d'alguna manera per a cadascuna de les persones d'aquest món -sobre les dels altres, ja no m'hi arrisco gens-, s'ha esdevingut d'escriure aquest llibre titulat **L'optimista**, ordenat sense massa ordre per la meua mà, ja que li he fotut, diguem-ne, a reng doble, seguit una dita que fa, si fa no fa:

- *A la processó d'Herbers, n'anaven quatre i arregleraven tres. I un altre que die: "A rengs, a rengs, cavallers"*.

La va recollir mossèn Antoni Maria Alcover al Diccionari Català-Valencià-Balear, vol. IX, pàg. 360, s.v. *reng*, tot i que jo opino que vés a saber d'on se la va traure.

Els primers fragments del capítol **El tacte de la farina** són els següents:

1. Fins a la fi més negra del temps m'enduré la calma anterior a la nevada, i la rítmica caiguda dels floes incomptables com milers i milers d'angelets blancs que cauen a la terra i, del cop, s'hi posen a plorar.

2. Als anys cinquanta d'aquest segle, cada dia cinc de gener, jo veia, arrecerat davall de les falces de la iaia Rosa, com es coïen a la llar unes gustoses roses de panís. A la matinada següent, els Reis d'Orient també ens duïen roses de pa-

nís, a les quals s'hi afegien altres sorpreses dins una màgica cistella que sorgia de la mà d'un home de veu estranya que cavalcava un cavall ornat amb cascavells, al qual home li l'havia donada un altre home tot cobert amb una borrasa. Al començament de la dècada dels seixanta, un dia trist i inconcret, a les Eres Llargues, el meu amic German va dir que, segons el seu iaio, els Reis d'Orient eren els pares. No cal que en diga res, més.

3. Un dia, les campanes de l'església d'Herbers Jussans sonaren cap al tard amb el toc de morts. A l'escola, el mestre, va dir que s'havia mort el Papa de Roma. I, amb l'excitació corresponent, la canalla vam anar a córrer per un bancal i a calcigar terrossos. Aquella vesprada, es podia circular pel món sense autoritat definitiva, amb una certa manca de referències del bé i del mal, car el Papa manava més que la família, que la gent, que el capellà i tot. Els dies següents, calia mirar amb interès les xemeneies del poble, car al món sencer s'esperava la *famata bianca*. Temps després, vaig poder saber com s'assemblava sant Joan XXIII a una santa besàvia meua, físicament i per caràcter, ambdós, sants santíssims per a tothom que els va conèixer.

4. El mestre va dir un dia, a l'escola d'Herbers Jussans, que havien matat una persona molt important. No en vaig entendre el nom ni -donat el silenci respectuós que la solemnitat requeria- què era un president ni què eren els Estats Units, ni quina era la família Kennedy. Quant a "matar", ho sabia tan ritualment vinculat als animals domèstics -la manjança del porc, el cop sec a les orelles del conill, el pollastre amb el coll torçat- que no podia relacionar-ho amb persones, sinó en termes de ficció. Tot, aquell matí, passava al mapa del món penjat a la paret de l'escola, mentre la tinta fosca passava del tinter a la pàgina blanca, acompanyada de la remor de la ploma, i matisada després per la calma vellutada del paper assecant. La qüestió era com podien fer la llet en pols que ens havíem begut a mig matí a l'escola, com cada dia, i de quina llunyana terra la duïen, tan rebona.

CAFETERIA - RESTAURANT

Rourera

Tel. 964 / 16 03 08
MORELLA

**MARISCOS I PEIXOS FRESCOS TOTS
ELS CAPS DE SETMANA**

des de 1970!

ESPECIALITATS PER ENCÀRREC:

Cabridet al forn
Truita farcida
Perdiu amb col
"Puchero" casolà

EL MILLOR DE ROURERA: LA SEUA CLIENTELA

10 ANYS *10*

MONTXO MONFORT

